

ВИКОРИСТАННЯ НЕГЛАСНИХ СПІВРОБІТНИКІВ: ДОСВІД ПОЛІЦІЇ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

Крупей С.Р., заступник начальника відділу Северодонецького відділу поліції ГУ НП в Луганській області.

На сучасному етапі свого розвитку Україна переживає глибокі соціально-економічні перетворення, що мають за мету принципове оновлення політичних, економічних, ідеологічних, правових і моральних основ суспільного буття. Попереднє руйнування ідеологічних догматів та моральних цінностей відобразилося в розповсюдженні організованих груп та злочинних організацій [1, с.1]. Багаторічні пошуки адекватних засобів протидії організованим та корумпованій злочинності, вивчення позитивного світового досвіду виявлення та викриття замаскованих небезпечних злочинів сприяли законодавчому закріпленню нових засобів формування доказів у кримінальному провадженні [2].

Відповідно до ст.13 цього Закону, при здійсненні боротьби з організованою злочинністю спеціальні підрозділи по боротьбі з організованою злочинністю органів Національної поліції і Служби безпеки України мають право, якщо інших заходів для розкриття організованої злочинності та притягнення винних до відповідальності недостатньо, використовувати штатних і нештатних негласних співробітників, які вводяться під легендою прикриття в організовані злочинні угруповання. Питання діяльності негласних співробітників, соціальні та інші гарантії для них регулюються Положенням про негласного співробітника спеціального підрозділу по боротьбі з організованою злочинністю, яке затверджується Кабінетом Міністрів України. [3].

Введення негласного співробітника в організовані злочинні угруповання здійснюється за наявності відомостей про організовану злочинну діяльність та на підставі письмового доручення.

Для виконання доручення негласний співробітник вправі під легендою прикриття вступати в трудові, цивільно-правові та інші

відносини. Шкода або збитки, завдані діями негласного співробітника під час виконання доручення, відшкодовуються за рахунок державного бюджету. Негласний співробітник не несе відповідальності за завдані ним шкоду або збитки, якщо його дії були необхідними для виконання доручення.

Питання діяльності негласних співробітників, соціальні та інші гарантії для них регулюються Положенням про негласного співробітника спеціального підрозділу по боротьбі з організованою злочинністю, яке затверджується Кабінетом Міністрів України.

Слід наголосити, що органи Національної поліції повинні впроваджувати зарубіжний досвід міжнародних стандартів у національну правову систему України. Тому досвід службової діяльності Національної поліції у зарубіжних країнах щодо протидії злочинності, слід враховувати досвід всіх розвинутих держав. Отже, коротко розглянемо деякий досвід поліції Великої Британії щодо протидії організованій злочинності із використання негласних співробітників.

Справа проти шістьох британських радикальних захисників навколишнього середовища розвалилася через те, що поліцейський, підсланий у рух, відмовився давати свідчення проти підсудних. Шістьох активістів звинувачують у змові з метою закриття електростанції Ratcliffe-on-Soar у місті Ноттінгем (центральна Англія) у 2009 році. Слухання мали розпочати в понеділок, 10 січня, але їх скасували, після того, як поліцейський Марк Кеннеді зв'язався з адвокатами підсудних, заявивши, що готовий їм допомогти. Внаслідок цього прокурори вирішили відкликати справу. Поліцейський увійшов до лав екоруху в 2000 році, назвавшись Марком Стоуном, і пропрацював з активістами 10 років, аж до викриття. Кеннеді вів подвійне життя: під своїм власним іменем як констебль поліції Великого Лондона й як Марк Стоун, член екологічного руху в Ноттінгемі. За словами одного з шістьох підсудних розвалені справи, Денні Чіверс, Кеннеді був не просто спостерігачем, а активним учасником діяльності екологічного руху.

«Він не просто ходив на засідання й слухав. Ні, він перебував у вирі подій», - сказав Чіверс. Час від часу засланий поліцейський надовго зникав, повідомляючи колегам в екологічній організації, що їде до Америки відвідати брата. У жовтні 2010 року кілька активістів викрили Кеннеді, виявивши документи, що засвідчують його справжню особу. Кеннеді зізнався, що насправді працював з ними, будучи поліцейським під прикриттям, і потім зник. Денні Чіверс з Ноттінгемського екологічного руху зазначив, що в організації акції протесту на електростанції Ratcliffe-on-Soar Кеннеді «брав участь кілька місяців і міг зупинити її в зародку, якби захотів». Замість цього, поліцейський допоміг активістам залучити до своїх лав максимальну кількість новобранців. Кеннеді також возив на своєму мікроавтобусі учасників руху на розвідку до електростанції, а потім узяв напрокат вантажівку для перевезення активістів у день самого протесту. Активісти хотіли зупинити роботу вугільної електростанції Ratcliffe-on-Soar на кілька днів, щоб привернути увагу до проблеми зміни клімату. Однак у квітні 2009 року, коли 114 осіб зібралося на нараду в будівлі Ноттінгемської школи, сотні поліцейських увірвалися всередину й заарештували всіх присутніх за підозрою в змові вторгнення за обтяжувальних обставин. Наприкінці минулого року 20-х осіб було засуджено. Крім спроби зупинити роботу електростанції в Ноттінгемі, Кеннеді брав участь в організації багатьох інших європейських акцій екологічного руху, включно з протестами в Шотландії під час саміту Великої вісімки в 2005 році. Учасникам екологічного руху, які викрили його, Кеннеді заявив, що пішов з поліції після арештів 2009 року, однак ця інформація залишається непідтвердженою. Де Кеннеді перебуває зараз, також невідомо, але він зв'язався з адвокатами активістів, запропонувавши свою допомогу в їхньому захисті. За словами адвоката Майка Шварца, захист дав зрозуміти звинуваченню, що «суд не буде справедливим у разі нерозголошення подробиць про участь у справі Марка Кеннеді». «Враховуючи, що Кеннеді готовий допомагати захисту, виникає питання, як поліція ставиться до можливості того,

що їхній агент перейшов на іншу сторону», - додав Шварц. У свою чергу, представники Британського кримінального суду заявили, що у світлі інформації, яка надійшла до них 5 січня 2011, «у звинувачення немає достатніх доказів для продовження справи». Поліція відмовляється офіційно коментувати дії Марка Кеннеді [4].

Підсумовуючи вище викладене, слід наголосити, що за теперішньої економічної ситуації в Україні ми не можемо запозичити весь позитивний міжнародний досвід діяльності поліції, але вивчення його окремих елементів та впровадження їх в практику роботи органів Національної поліції сприятиме покращенню роботи поліції України в цілому.

Список використаних джерел:

1. Мосяженко В. Ю. Оперативно-розшукове та криміналістичне забезпечення виявлення та розслідування злочинів у сфері суспільної моралі [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Мосяженко Вікторія Юріївна ; Донец. юрид. ін-т МВС України. - Кривий Ріг, 2015. - 20 с.

2. Визначення та система негласних слідчих (розшукових) дій / Є. Д. Лук'янчиков, Б. Є. Лук'янчиков // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2014. – № 1(9) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n1/14lydsrd.pdf>.

3. Лотоцький М. В. Залучення «інших» осіб до участі у негласних слідчих (розшукових) діях / М. В. Лотоцький // www.stateyki.org.ua. – 2014: [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.stateyki.org.ua/articles/zaluchennya-inshih-osib-do-uchastiu-neglasnih-slidchih-rozshukovih-diyah/>

4. Поліцейський під прикриттям відмовився давати свідчення проти підсудних//За матеріалами Би-Би-Си.- 14 січня, 2011: [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://dt.ua/POLITICS/politseyskiy_pid_prikrittyam_vidmovivsya_davat_i_svidchennya_proti_pidsudnih.html.